

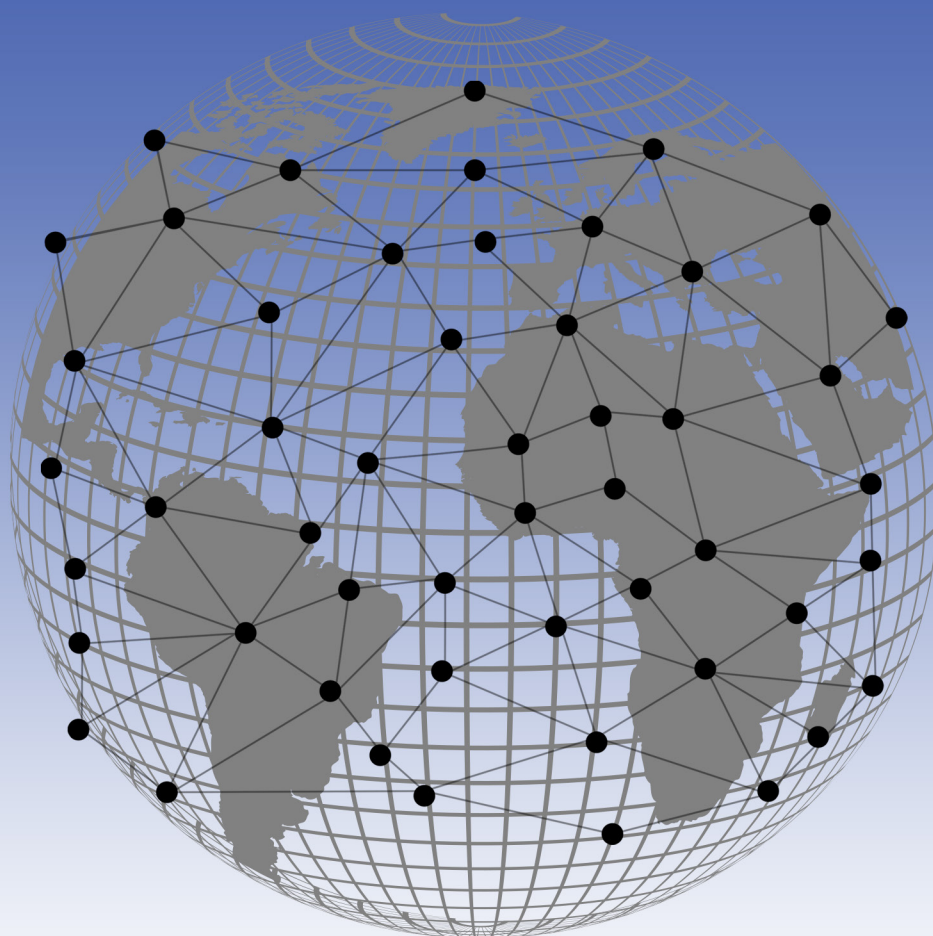

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره شصت و یک)

در این شماره می‌خوانید:

- چرخش مقصد صادرات نفت روسیه به سمت کشورهای دوست
- مانور سرمایه‌های چینی در روسیه
- راهکار حل چالش اقتصادی ترکیه در امارات
- عربستان: مقصدی جذاب و جدید برای سرمایه‌گذاری

فروردین ۱۴۰۲

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره شصت و یک)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: فروردین ۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی: کارت‌ل خریداران نفت، دلارزدایی، بحران اقتصادی، فین تک قطر، بازار جهانی انرژی، پروژه
تاپی، انرژی پاک

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۱۰	تحولات منطقه‌ای
۱۵	داده‌های تازه

تحولات جهانی

کارتل اروپایی گاز موفق می‌شود؟

اخیرا کشورهای عضو اتحادیه اروپا توافق کردند که در زمینه خرید مشترک گاز طبیعی و سایر سوخت‌ها از ماه آینده، با یکدیگر همکاری کنند؛ بدین ترتیب، اروپا اولین گام خود را در جهت ایجاد یک کارتل خریداران برداشته است؛ این اقدام با هدف کاهش قیمت منابع انرژی انجام می‌شود. اتحادیه اروپا انتظار دارد که اولین قرارداد با تأمین کنندگان، در ماه ژوئن به امضا برسد. به گفته معاون رئیس کمیسیون اروپا، برآوردهای اولیه حاکی از آن است که تقاضای خرید مشترک ۲۴ میلیارد مترمکعب گاز برای ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا و سه کشور همسایه آن طی سه سال آینده وجود دارد.

بر اساس سخنان مقامات اتحادیه اروپا، تاکنون مصرف‌کنندگان گاز صنعتی در بخش‌هایی از جمله فولاد، آلومینیوم، سرامیک، شیشه و تولید خودرو نسبت به خرید مشترک گاز، ابراز علاقه کرده‌اند؛ در همین راستا ۵۰ تأمین‌کننده از سراسر جهان نیز نسبت به مشارکت در این طرح، ابراز علاقه کرده‌اند.

اتحادیه اروپا در نظر دارد تا پس از تکمیل اولین مناقصه، خریدهای مشترک را به صورت منظم‌تری ترتیب دهد تا از ذخیره حجم کافی از گاز در مخازن این بلوک، اطمینان حاصل کند. در حال حاضر ۵۹ درصد از مخازن ذخیره گاز اتحادیه اروپا تکمیل است که بالاترین رقم تاریخی برای این زمان از سال به شمار می‌آید.

هدف از این اقدام، ایفای نقشی کلیدی اتحادیه اروپا در بازارهای جهانی گاز و تقویت وزن ژئوپلیتیکی آن است؛ در عین حالی که وابستگی خود به واردات انرژی از روسیه را کاهش می‌دهد.

در واقع، تهاجم روسیه به اوکراین، منجر به احیای طرح قدیمی شکل‌دهی به یک کارتل قدرتمند از خریداران گاز طبیعی شده است؛ هر چند که تلاش‌های گذشته برای راه‌اندازی یک سیستم مشترک خرید گاز در اروپا با شکست مواجه شده است.

این نگرانی وجود دارد که طرح کارتل خریداران، با قانون رقابت اتحادیه اروپا تعارضاتی پیدا کند؛ احتمال ایجاد اختلاف میان کشورهای این بلوک از یک سو و میان شرکت‌های انرژی با دولت‌ها به منظور دسترسی به منابع گازی وجود دارد و حتی ممکن است بازار فعلی جهانی گاز را با بی‌ثباتی بزرگی مواجه کند. در همین راستا، می‌توان به خرید مشترک داوطلبانه سوخت هسته‌ای اشاره کرد که با شکست مواجه شده است.

بر اساس نظر برخی از کارشناسان، پنج معضل پیش روی راه‌اندازی باشگاه خریداران گاز اتحادیه اروپا وجود دارد:

۱. عضویت تمامی اعضای اتحادیه اروپا در این کارتل

در حال حاضر مشخص نیست که در این طرح، چند درصد از گاز اتحادیه اروپا تأمین خواهد شد. بر اساس این طرح، کمیسیون موظف به جمع‌آوری سفارشات گاز و تأمین آنها از طریق انجام مذاکرات دوجانبه با تولیدکنندگان بزرگ گاز خواهد شد، اما معضل اینجاست که در حال حاضر، بسیاری از کشورهای اتحادیه اروپا از قراردادهای بلندمدت گاز با تأمین‌کنندگان برخوردارند و اگر این پلتفرم مشترک، تنها به دنبال خرید یک حجم اضافی باشد، از جذابیت کمی برخوردار خواهد بود.

۲. خرید گاز به بازوی سیاسی نیاز دارد.

بحران کنونی جهانی گاز به این معنی است که تولیدکنندگان برای عرضه محدود خود، قیمت‌های بی‌سابقه‌ای را مطرح می‌کنند و به منظور فروش گاز با نرخ‌های پایین‌تر به اتحادیه اروپا، به‌ویژه اگر این اقدام به معنای کنار گذاردن مشتریان قدیمی‌شان باشد، به مشوق‌های جدی نیاز است.

این در حالی است که برای تولیدکنندگان، دست کشیدن از سود و روابط عرضه سنتی خود، تنها در صورت برخوردار شدن از منافع سیاسی فراوان، محتمل به نظر می‌رسد؛ امری که تنها از عهده ایالات متحده بر می‌آید و احتمالاً اتحادیه اروپا قادر به انجام آن نیست.

علاوه بر این، به دلیل در میان بودن پول هنگفت در این طرح و انعقاد قراردادهایی به ارزش ده‌ها میلیارد یورو با شرکت‌های دولتی در کشورهای مختلف، ملاحظات سیاسی در انتخاب تأمین‌کننده‌ها و میزان خرید از هر یک از آنها دخیل می‌شود.

۳. احتمال ایجاد تعارض با قوانین رقابت اتحادیه اروپا

گروه‌بندی‌های ایجاد شده با هدف کاهش قیمت‌ها، می‌تواند به عنوان یک کارتل غیرقانونی تلقی شود. مصوبه کمیسیون در مورد خریدار رسمی، ابهام دارد؛ رئیس‌جمهور فرانسه اظهار کرده که این قراردادها نه توسط دولت‌ها بلکه توسط شرکت‌ها امضا خواهد شد. در واقع مذاکره اتحادیه اروپا برای انعقاد قراردادهای مناسب برای شرکت‌های خصوصی یا نیمه دولتی انرژی در یک پلتفرم خاص، زنگ خطر ضدانحصار را به صدا در می‌آورد.

مشکل دیگر این است که به منظور حصول اطمینان از به دست آوردن یک معامله بهتر، به اشتراک‌گذاری اطلاعات تجاری نسبتاً حساس، ضروری خواهد بود؛ امری که ممکن است منجر به ایجاد تبانی ضمنی شود، زیرا از این طریق، تمامی طرف‌ها از قیمت‌های پیشنهادی مطلع می‌شوند که معمولاً برای رقبا فاش نمی‌شود.

۴. رفع وابستگی گازی به روسیه، مشکل‌آفرین خواهد بود

کشورهای اتحادیه اروپا سطوح مختلفی از وابستگی به گاز روسیه دارند و تمامی اعضا، از امکانات ذخیره‌سازی یا دسترسی مستقیم به پایانه واردات محموله‌هایی که از طریق کشتی وارد می‌شود، برخوردار نیستند.

این امر، مشکلاتی را در هنگام تقسیم حجم گاز وارداتی و قیمت‌های نهایی ایجاد می‌کند. در واقع، قیمت‌ها با احتساب اضافه شدن هزینه‌های مایع‌سازی مجدد محموله‌های LNG و پرداخت هزینه‌های ترانزیت برای رسیدن به کشور مقصد از طریق خط لوله، متفاوت خواهد بود.

علاوه بر این، هیچ تضمینی وجود ندارد که کشورهایی که گاز را در مخازن خود نگهداری می‌کنند، در صورت مواجهه با سرمای شدید یا وقوع شرایط اضطراری، بر اساس وعده خود، عرضه آن را به سایر کشورهای بلوک انجام دهند.

۵. تصویب این طرح، منجر به افزایش قیمت بنزین شده است

کمیسیون قصد ایجاد کارتل خرید تا تابستان امسال را دارد تا اتحادیه اروپا بتواند مخازن ذخیره‌سازی خود را پیش از رسیدن فصل زمستان، پر کند اما چنین حجم بزرگی از تقاضا، منجر به افزایش قیمت انرژی خواهد شد. به عنوان مثال، در ماه مارس، کمیسیون پیشنهاد کرد که کشورها تا اول اکتبر، مخازن ذخیره خود را تا ۹۰ درصد پر کنند؛ امری که باعث افزایش بی‌سابقه قیمت‌ها از حدود ۷۰ یورو در هر مگاوات ساعت در ژانویه به ۲۱۰ یورو در اوایل مارس شد. این مسأله، منجر به عقب‌نشینی سریع کمیسیون و درخواست ذخیره‌سازی ۸۰ درصد از ظرفیت مخازن تا اول نوامبر شد؛ امری که قیمت‌ها را به ۱۰۸ یورو کاهش داد. لذا هر گونه مداخله در بازار و ایجاد بلوک خریداران، پیامدهای غیرمنتظره‌ای را به همراه خواهد داشت.

باید منتظر ماند و نتایج عملی کارتل جدید را مشاهده کرد.

صادرات نفت روسیه به هند رکورد زد

بر اساس گزارش رسانه‌های روسی، صادرات نفت روسیه به هند، سومین واردکننده بزرگ نفت خام جهان پس از چین و آمریکا در ماه فوریه، به رکورد ۱,۶۲ میلیون بشکه در روز رسید. بر اساس اطلاعات موجود، روسیه برای پنجمین ماه متوالی، بزرگترین تامین کننده نفت خام هند بوده است.

بر اساس این گزارش، صادرات نفت روسیه به هند، هر ماه با رشد ۲۸ درصدی مواجه شده است؛ از این رو، روسیه از عراق و عربستان سعودی، به عنوان بزرگترین تامین کنندگان اصلی نفت هند برای دهه‌ها، پیشی گرفت.

شایان توجه است که واردات نفت هند از عربستان سعودی، با کاهش ماهانه ۱۶ درصدی مواجه شده است و به ۶۴۷,۸۰۰ بشکه در روز رسیده است. همچنین واردات از عراق به ۹۳۹,۹۰۰ بشکه در روز کاهش یافته است.

در حال حاضر روسیه، ۳۵ درصد از کل واردات نفت هند را تامین می‌کند که حاکی از افزایش قابل توجهی در سهم کمتر از ۱ درصدی این کشور از بازار انرژی هند در سال ۲۰۲۱ است. در واقع، هند بلافاصله پس از شروع جنگ روسیه در اوکراین، اقدام به افزایش خرید نفت خام از روسیه نمود.

شایان توجه است که علیرغم درخواست غرب برای توقف واردات از روسیه، هند همچنان به خرید نفت از روسیه ادامه داده است. دهلی نو تاکید کرده است که تأمین امنیت انرژی، اولویت اصلی این کشور است و در این راستا، همچنان خود تأمین کنندگان انرژی را انتخاب خواهد کرد. در واقع، تحریم‌های غرب، روسیه و هند را به یکدیگر نزدیکتر کرده است و باعث رشد بی سابقه تجارت دوجانبه میان آنها شده است.

تسلط یوان در بازار روسیه

بر اساس داده‌های بورس مسکو (MOEX)، یوان چین برای اولین بار در تاریخ، از دلار آمریکا به عنوان پرمعامله‌ترین ارز در بازار سهام روسیه، پیشی گرفته است و دلار آمریکا را از رتبه اول خارج کرد.

آمارها حاکی از این امر است که طی ماه اخیر، حجم معاملات ارز چین از ۱,۴۸ تریلیون روبل (۱۹,۶ میلیارد دلار) فراتر رفت که یک سوم بیشتر از ژانویه است. حجم معاملات با دلار نیز در ماه فوریه افزایش یافت، اما تنها با ۸ درصد افزایش به ۱,۴۲ تریلیون روبل (۱۸,۸ میلیارد دلار) رسید. در نتیجه، یوان تقریباً ۴۰ درصد از کل حجم معاملات ارزهای اصلی را به خود اختصاص داد؛ سهم دلار کمی بیش از ۳۸ درصد بود و سهم یورو، به ۲۱,۲ درصد رسید.

شایان توجه است که در مقام مقایسه، حجم معاملات دلار آمریکا در سال گذشته در روسیه، ۸۷,۶ درصد، یورو ۱۱,۹ درصد و یوان، تنها ۰,۳۲ درصد بود؛ امری که حاکی از شیفت محسوس روسیه از معاملات ارزهای «غیر دوستانه» در پی تحریم‌های گسترده اتحادیه اروپا و ایالات متحده به سمت ارز «کشورهای دوست» است.

در همین حال، داده‌های گمرک چین نشان می‌دهد که گردش تجاری بین پکن و مسکو طی سال گذشته ۲۹,۳ درصد افزایش یافته و از ۱۹۰ میلیارد دلار فراتر رفته است. حدود نیمی از گردش تجاری روسیه با چین به روبل و یوان انجام شده است.

با وجود آنکه برخی از شرکت‌های بزرگ روسی پیشتر به طور کامل به تجارت از طریق یوان با چین روی آورده‌اند، برخی دیگر از شرکت‌ها، هنوز برابری واحد پول چین با دلار را حفظ کرده‌اند.

قابل توجه است که از ابتدای سال ۲۰۲۳، افزایش حجم مبادلات به یوان توسط مکانیسم قوانین مالی روسیه تسهیل شده است؛ در همین راستا، بانک مرکزی روسیه فروش ارز چین در بازار آزاد را در ژانویه آغاز کرده است.

بر اساس نظر برخی از کارشناسان، در پی تداوم دلارزدایی از اقتصاد روسیه و همچنین تغییر تقاضای خانواده‌ها به سمت ارزهای آسیایی، یوان به تدریج به یک ارز نقدشونده‌تر تبدیل خواهد شد.

قطر دومین تأمین کننده گاز اروپا در سال ۲۰۲۲

بر اساس گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، قطر، پس از ایالات متحده آمریکا، در رتبه دوم بزرگترین تأمین کننده بزرگ گاز طبیعی مایع اروپا در سال ۲۰۲۲ قرار گرفت. حجم واردات انرژی اروپا در سال گذشته نسبت به وضعیت عادی سال‌های پیش، با افزایش ۶۳ درصدی مواجه شد.

در گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، علت این افزایش، به منظور جبران توقف روند واردات گاز طبیعی از روسیه عنوان شده است.

بر اساس این گزارش، اخیراً توجه قطر پس از تمرکز بر بازارهای آسیایی، به تدریج به سمت بازارهای اروپایی گسترش یافته است. در همین راستا، مقامات قطری عنوان کرده اند که تلاش خواهند کرد تا در سال‌های آینده، گاز بیشتری را به بازارها به ویژه کشورهای اروپایی صادر کنند.

سال گذشته، قطر حقوق حدود ۲۵ درصد از پروژه میدان شمالی خود را به ۵ شرکت بین‌المللی فروخت؛ امری که منجر به افزایش ظرفیت تولید گاز طبیعی این کشور از ۷۷ میلیون تن فعلی به ۱۱۰ میلیون تن قبل از پایان سال ۲۰۲۴ خواهد شد.

جایگزینی برندهای غربی با شرکتهای چینی در بازار روسیه

بر اساس سخنان مقامات روسیه، همکاری اقتصادی روسیه و چین در ماه‌های اخیر با سرعت زیادی در حال رشد بوده است و «چشم انداز خوبی» برای گسترش بیشتر آن نیز وجود دارد. در واقع، شرکتهای چینی فعالانه در حال پر کردن خلاء موجود در بازار روسیه پس از خروج شرکتهای غربی و تحریم‌های مرتبط با اوکراین از جمله در زمینه کامپیوتر، تلفن همراه و اتومبیل هستند. از سوی دیگر، محصولات روسی از جمله محصولات غذایی روسیه نیز در بازار چین محبوبیت پیدا کرده اند. در حال حاضر، روسیه ۲ درصد از واردات محصولات کشاورزی چین را به خود اختصاص داده است و به دنبال افزایش این سهم است. علاوه بر این، روسیه به منظور تأمین غلات، گوشت، محصولات شیلات و همچنین افزایش صادرات صنعت کاغذ، صنایع شیمیایی، تولید کود و فلزات به بازار چین، اعلام آمادگی کرده است.

شایان توجه است که پس از آغاز جنگ روسیه در اوکراین، بیش از ۱۰۰۰ شرکت غربی تحت فشار تحریم‌ها، بازار روسیه را ترک کردند. در نتیجه، روسیه مجبور شد به سوی شرکای غیر غربی، به ویژه چین و هند، تغییر جهت دهد. در چند ماه گذشته، چین به عنوان بزرگترین خریدار نفت روسیه با هند رقابت کرده و از اتحادیه اروپا به عنوان بزرگترین واردکننده محصولات کشاورزی روسیه پیشی گرفته است.

گردش مالی تجاری روسیه و چین در سال ۲۰۲۲ نزدیک به ۳۰ درصد رشد کرد و به ۱۸۵ میلیارد دلار رسید؛ امری که باعث روسیه در بین ۲۰ شریک بزرگ چین از نظر رشد مبادلات تجاری پیش‌تاز شود.

در همین راستا، مقامات روسیه و چین، هدف گردش مالی ۲۰۰ میلیارد دلاری را برای سال ۲۰۲۴ تعیین کردند و مدعی شدند که این هدف حتی ممکن است زودتر از زمان پیش‌بینی شده، محقق شود.

تحولات منطقه ای

چشم انداز توافقنامه مشارکت جامع اقتصادی امارات و ترکیه

اخیرا توافقنامه مشارکت جامع اقتصادی (CEPA) میان امارات و ترکیه امضا شد. برخی برآوردها نشان می‌دهد اجرایی شدن این توافق منجر به ۲ برابر شدن حجم تجارت میان دو کشور طی پنج سال آینده و رسیدن به رقم ۴۰ میلیارد دلار خواهد شد و همچنین به ایجاد ۲۵,۰۰۰ شغل جدید در هر دو کشور تا سال ۲۰۳۱ کمک خواهد کرد.

هدف از این توافق، حذف یا کاهش تعرفه بر ۸۲ درصد از کالاها و محصولات یا بیش از ۹۳ درصد از تجارت غیرنفتی میان دو کشور است.

کل تجارت غیرنفتی بین امارات و ترکیه در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال ۲۰۲۱، ۴۰ درصد و نسبت به سال ۲۰۲۰، ۱۱۲ درصد افزایش یافت و به رقم ۱۹ میلیارد دلار رسید.

داده‌ها نشان می‌دهد که صادرات غیرنفتی از امارات به ترکیه در سال ۲۰۲۲ بالغ بر ۵,۶ میلیارد دلار بوده که نسبت به سال ۲۰۲۱، افزایش ۱۰۹ درصدی یافته است؛ در حالی که ارزش صادرات مجدد کالاها در سال ۲۰۲۲ از امارات به سایر نقاط جهان، با ۸۷ درصد رشد، به ۲,۳ میلیارد دلار رسیده است؛ این بدان معنی است که ترکیه به یک شریک تجاری مهم برای امارات تبدیل شده و می‌تواند دروازه ورود این کشور به اروپا باشد.

ترکیه امیدوار است این توافق قدری از بحران اقتصادی تشدید شونده این کشور بکاهد. بر اساس آمار ارائه شده توسط وزارت بازرگانی، کسری تجاری ترکیه در سال ۲۰۲۲ با ۱۳۸,۴ درصد افزایش نسبت به سال پیش از آن، به رقم ۱۱۰,۱۹ میلیارد دلار رسیده است؛ در حالی که صادرات این کشور با افزایش ۱۳ درصدی به ۲۵۴,۲ میلیارد دلار رسید، اما واردات، با جهش ۳۴,۳ درصدی به ۳۶۴,۴ میلیارد دلار رسید.

بر اساس گزارش بانک جهانی، وقوع دو زمین‌لرزه بزرگ در ترکیه در ماه گذشته، ۳۴,۲ میلیارد دلار خسارت مستقیم مادی برای این کشور به بار آورد، اما مجموع هزینه‌های بازسازی و بازیابی این کشور می‌تواند به دو برابر افزایش یابد. علاوه بر این، بانک جهانی تخمین می‌زند که زلزله‌ها، حداقل ۰/۵ درصد از رشد تولید ناخالص داخلی پیش‌بینی‌شده ترکیه را کاهش دهد و از ۴ درصد در سال ۲۰۲۳ به ۳,۵ درصد برساند.

از دیگر سو این توافق، اولین توافقنامه مشارکت اقتصادی جامع منعقد شده توسط امارات نیست، بلکه پیش از آن نیز امارات با بسیاری از کشورها چنین توافقی را امضا کرده است؛ به عنوان مثال برای اولین بار، امارات در فوریه ۲۰۲۲ چنین قراردادی را با هند با هدف افزایش تجارت دوجانبه غیرنفتی به ۱۰۰ میلیارد دلار در پنج سال آتی به امضا رساند.

این دست از توافقات، در قالب اجرای برنامه‌های استراتژیک امارات منعقد می‌شوند. پروژه‌های تقویت مشارکت‌های بین‌المللی این کشور با بازارهای استراتژیک در سراسر جهان، با هدف تقویت موقعیت این کشور به عنوان دروازه اصلی جریان تجارت و لجستیک اجرا می‌شوند. در همین راستا، قرار است که پیش نویس توافقنامه مشارکت جامع امارات با گرجستان و کامبوج در سه ماهه نخست سال جاری نهایی شود. شایان ذکر است که پیشتر و در سال ۲۰۲۱، امارات موافقت خود با ایجاد یک صندوق ۱۰ میلیارد دلاری برای حمایت از سرمایه‌گذاری در ترکیه را اعلام کرد و دو کشور در سال ۲۰۲۲ و پس از سفر رئیس‌جمهور ترکیه به امارات، یک قرارداد همکاری در زمینه صنعت دفاعی و یک سری توافقنامه اقتصادی امضا کردند.

استراتژی جدید فین تک قطر

اخیرا دولت قطر «استراتژی فین تک قطر» را رسماً اعلام کرد که هدف از آن، تقویت بخش بانکداری دیجیتال و تبدیل قطر به یک مرکز مالی است که زیربنای آن، ترویج نوآوری و زیرساخت‌های دیجیتال و ارائه راه‌کارهای جدید است که از طریق سرمایه‌گذاری در اقتصاد دانش بنیان پیگیری خواهد شد.

استراتژی جدید، نشان دهنده نقطه عطفی در تلاش قطر برای توسعه بخش خدمات مالی پیشگام در قالب چشم‌انداز ۲۰۳۰ خود است. رئیس بانک مرکزی قطر در رونمایی از استراتژی جدید اظهار داشت: «چشم‌انداز جدید، بر توسعه، تنوع بخشی و افزایش رقابت‌پذیری بخش فناوری مالی و خدمات مالی در قطر، از طریق تحول در زیرساخت‌ها و در عین حال ارائه راه‌کارهایی که تأثیر مثبتی بر تجربه مشتری دارد، متمرکز است.

این استراتژی بر ۴ محور ایجاد زیرساخت‌های فناوری، تمرکز بر نوآوری، تبدیل قطر به مرکز اصلی توسعه و ارتقا ظرفیت‌های مالی و ارائه راهکارهایی برای بهبود زندگی افراد و شرکت‌ها استوار است.

در همین راستا، قطر در سال گذشته، ۶ مجوز برای ارائه خدمات پرداخت دیجیتال از جمله کیف پول الکترونیکی و پرداخت و انتقال فوری پول صادر کرد. علاوه بر این، خدمات بانکداری دیجیتال نیز با پذیرش کارت «حمیان» که اولین کارت پرداخت الکترونیکی پیش‌پرداخت داخلی است، ارتقا یافته است.

سرمایه‌گذاری ۴ میلیارد دلاری شورای همکاری خلیج فارس در مصر

اخیرا مدیر اجرایی صندوق ثروت ملی مصر از سرمایه‌گذاری‌های جدید کشورهای شورای همکاری به

ارزش ۴ میلیارد دلار در مصر خبر داد. مقامات مصری از علاقمندی سرمایه‌گذاران قطری برای بازگشت به بازارهای مصر به ویژه در بخش‌های لجستیک و حمل و نقل کانتینری، تولید کود و مشارکت در بخش‌های صادراتی خبر می‌دهند.

علاوه بر این در سال ۲۰۱۹، پلتفرم مشترکی بین مصر و امارات با هدف سرمایه‌گذاری مشترک ۲۰ میلیارد دلاری طی ده سال ایجاد شد که در حال حاضر، حجم درآمد سرمایه‌گذاری‌های این پلتفرم به ۵ میلیارد دلار رسیده است.

شایان توجه است که حجم کل سپرده‌های کشورهای شورای همکاری در مصر، به ۲۸ میلیارد دلار رسیده است که ۱۳ میلیارد دلار از آن در ۳ ماهه نخست سال ۲۰۲۲ و از طریق سپرده‌گذاری‌های امارات و عربستان سعودی و قطر صورت گرفته است. علاوه بر این، ۱۵ میلیارد دلار هم شامل سپرده‌های معوقه عربستان و امارات و کویت در این کشور می‌شود.

مصر، دروازه ورود روسیه به بازارهای آفریقا

دو کشور مصر و روسیه به دنبال تقویت همکاری‌های اقتصادی و افزایش تجارت دوجانبه هستند. در پی تشدید تحریم‌های غرب علیه مسکو، شرکت‌های مستقر در روسیه به دنبال بازارهای جایگزین در آفریقا از جمله مصر هستند. در همین راستا، ماه گذشته مصر به ۳۴ شرکت روسی مجوز صادرات محصولات غذایی دریایی را به مصر صادر کرد؛ زیرا مصر با وجود کمبود ارز خارجی، مجوز واردات مواد غذایی مقرون به صرفه را صادر می‌کند. از جمله اقدام به وارد کردن روغن آشپزی روسی که ارزان‌تر از روغن‌های اندونزیایی و مالزیایی است، نموده است.

شایان توجه است که روسیه به منظور تسهیل معاملات تجاری با مصر، پوند مصر را در ماه ژانویه در میان ۹ ارزی که نرخ رسمی مبادله را برای آنها تعیین می‌کند، قرار داد. بدون تردید، تجارت بین روسیه و مصر با روبل و پوند مصر، با توجه به تحریم‌های غرب بر مسکو و کاهش حجم دلار در مصر، برای هر دو کشور یک مبادله برد-برد به شمار می‌آید.

از آنجایی که دو کشور مصر و روسیه برای دسترسی و تسویه معاملات به دلار با مشکلاتی روبرو هستند، تجارت با ارزهای ملی، به عنوان یک راه حل ممکن عمل می‌کند. استفاده از روبل برای تسویه حساب با روسیه به جای دلار، منجر به کاهش فشار تقاضا برای دلار در مصر می‌شود؛ امری که برای تجارت بین‌المللی مصر قدری مفید است.

بر اساس گزارش منابع مصری، حجم تجارت بین مصر و روسیه طی پنج سال گذشته، بالغ بر ۱۷٫۸ میلیارد دلار بوده است. کل تجارت بین مصر و روسیه در سال ۲۰۲۲ به ۶ میلیارد دلار رسید. همچنین

صادرات مصر به روسیه در دوره ژانویه تا نوامبر ۲۰۲۲ با ۲۱ درصد افزایش، به ۵۴۴,۱ میلیون دلار رسید؛ در حالی که این رقم در مدت مشابه در سال ۲۰۲۱، ۴۴۹,۴ میلیون دلار بوده است. سنگ بنای روابط قاهره و مسکو، واردات گندم است؛ در واقع این پرجمعیت‌ترین کشور عربی، بزرگترین واردکننده غلات در جهان نیز هست.

در دوره ژانویه تا نوامبر ۲۰۲۲ روسیه با ۳,۷ میلیارد دلار، پنجمین صادرکننده بزرگ به مصر بود. علاوه بر غلات، واردات مصر از روسیه شامل آهن، فولاد، مس، چوب، سوخت، ماشین آلات و تجهیزات الکتریکی، لوکوموتیو، واگن‌های باری و تجهیزات راه‌آهن می‌شود. از سوی دیگر، عمده واردات روسیه از مصر شامل میوه، سبزیجات، پلاستیک، صابون، نمک، گوگرد و سیمان است.

تراز تجاری بین روسیه و مصر چندان متعادل نیست؛ عمده آن در سال ۲۰۲۲، ۵ میلیارد دلار، سهم صادرات روسیه و سهم مصر، یک میلیارد دلار بود؛ امری که بر مبادلات روبل-پوند و سطح نقدینگی در بازار تأثیر می‌گذارد.

سپرده‌گذاری ۵ میلیارد دلاری عربستان سعودی در ترکیه

ترکیه در بحبوحه بحران اقتصادی خود، با کمبود ارز مواجه است و به دنبال کمک گرفتن از کشورهای حوزه خلیج فارس است؛ در همین راستا، عربستان سعودی اخیراً با سپرده‌گذاری ۵ میلیارد دلاری نزد بانک مرکزی ترکیه پس از زلزله ویرانگر ماه گذشته، موافقت کرد. صندوق توسعه عربستان سعودی در بیانیه خود، این سپرده را گواهی بر همکاری نزدیک و روابط تاریخی بین عربستان سعودی و ترکیه و مردم آن عنوان کرد.

سپرده‌های دولت‌های خارجی در بانک‌های مرکزی سایر کشورها، معمولاً به سپرده‌گذار اجازه می‌دهد تا از آن سود کسب کند و به عنوان وام تلقی می‌شود. شایان توجه است که ترکیه از سال ۲۰۱۸ با کمبود ذخایر ارزی روبرو بوده است؛ کمبود ارز خارجی بحران اقتصادی ترکیه را تشدید می‌کند که در تورم بالا و کاهش ارزش لیر قابل مشاهده است. شرایط این کشور در سال ۲۰۲۲ به دلیل افزایش قیمت کالاها و انرژی ناشی از حمله روسیه به اوکراین، وخیم‌تر شد. از همین رو ترکیه در تلاش است تا جریان ارز خارجی از خلیج فارس، به ویژه عربستان سعودی و قطر را تضمین کند. در واقع، این اولین بار نیست که عربستان سعودی میلیاردها دلار در بانک مرکزی یکی دیگر از کشورهای خاورمیانه سپرده‌گذاری می‌کند. در ماه فوریه نیز این کشور با سپرده‌گذاری یک میلیارد دلاری در بانک مرکزی دولت یمن موافقت کرد.

عربستان سعودی بیشترین جذابیت را برای سرمایه‌گذاران منطقه دارد

چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی، در صدر فهرست برجسته‌ترین فرصت‌های سرمایه‌گذاری از دید

گروهی از بازرگانان و مدیران مالی قرار گرفته است. بر اساس نظرسنجی انجام شده توسط «هرمس» از سرمایه‌گذاران و مدیران مالی شرکت کننده در کنفرانس سالانه سرمایه‌گذاری که اخیراً در دبئی برگزار شد، سند چشم انداز ۲۰۳۰ عربستان، توانست رغبت ۳۴ درصد از سرمایه‌گذاران را به عنوان مهمترین فرصت سرمایه‌گذاری در حال حاضر را به خود اختصاص دهد. پس از آن، بهره‌گیری از هوش مصنوعی، با کسب ۲۵ درصد از آراء، در رتبه دوم از نظر علاقه‌مندی سرمایه‌گذاران قرار گرفت.

بر اساس این نظرسنجی، بخش بهداشت، بیشترین توجهات را به خود جلب کرد و در رأس منافع سرمایه‌گذاران در طول پنج سال آینده قرار گرفت و پس از آن، بخش‌های فناوری اطلاعات، انرژی‌های تجدیدپذیر (خورشیدی و بادی) و صنایع غذایی قرار گرفتند؛ این در حالی است که سرمایه‌گذاری در بخش بانکی در میان ۷ بخش، در رتبه ماقبل آخر قرار گرفت. درصدهای باقیمانده، به انتقال صنایع از چین، تغییر ساختاری در بازارهای جهانی انرژی و به دنبال آن فرصت‌های ایجاد شده توسط اصلاحات اقتصادی در مصر اختصاص یافت. شایان توجه است که قیمت بالای نفت، نقش مهمی در دستیابی عربستان سعودی به بالاترین رشد اقتصادی در میان کشورهای گروه ۲۰ ایفا کرد و به این کشور کمک کرد تا برای اولین بار طی ۹ سال گذشته، به مازاد بودجه ۱۰۲ میلیارد ریالی (۲۷ میلیارد دلاری) دست یابد. فعالیت بخش خصوصی غیرنفتی نیز در عربستان شتاب قابل توجهی داشته است و بر اساس شاخص مدیران خرید در بهمن ماه به بالاترین سطح در ۸ سال گذشته رسید.

اشتقاق طالبان برای آغاز به کار عملی پروژه تاپی

اخیراً مقامات طالبان علاقمندی و آمادگی خود به منظور آغاز کار پروژه تاپی را اعلام کرده اند و مدعی شدند که مشکلات امنیتی، فنی و حقوقی موجود در پروژه تاپی برطرف شده است.

پیشتر، مقامات طالبان و سفیر پیشین پاکستان در کابل، خبر از آغاز به کار این پروژه در سال ۲۰۲۲ میلادی داده بودند اما این امر محقق نشد. مقامات افغانستان، عدم اجرایی شدن طرح را ناشی از عدم رفع معضلات تکنیکی و حقوقی پروژه از سوی کشورهای عضو تاپی دانسته‌اند. مقامات در افغانستان خواهان مشارکت مالی بیشتر کشورهای دخیل و بانک جهانی در این پروژه شده‌اند.

اجرایی شدن پروژه تاپی، جایگاه ژئوپولیتیکی افغانستان در منطقه را تقویت می‌کند و از لحاظ اقتصادی، قادر به تأمین برق و گاز مورد نیاز افغانستان است. اجرایی شدن این پروژه، علاوه بر ایجاد اشتغال برای هزاران نفر، سالانه بیش از ۴۰۰ میلیون دلار برای افغانستان عایدی به همراه خواهد داشت. جالب آنکه رسانه‌های روسی، از علاقمندی روسیه به مشارکت در پروژه تاپی سخن گفته‌اند.

داده های تازه

رشد ضعیف تجارت جهانی در سه ماهه نخست سال ۲۰۲۳

بر اساس آخرین داده های سازمان تجارت جهانی، به نظر می‌رسد رشد تجارت جهانی در سه ماهه چهارم سال ۲۰۲۲ شتاب خود را از دست داده است و احتمالاً در سه ماهه اول سال ۲۰۲۳ ضعیف باقی خواهد ماند. شاخص کل فشارسنج^۱ همچنان حاکی از رشد پایین حجم تجارت پس از سقوط از ۹۶,۲ به ۹۲,۲ است که بسیار پایین تر از ارزش پایه ۱۰۰ است.

حجم تجارت جهانی کالا در سه ماهه سوم سال ۲۰۲۲ نسبت به سه ماهه مشابه سال پیش از آن، ۵,۶ درصد افزایش داشته است. در همین حال، رشد انباشته سال به سال برای سه فصل اول سال ۲۰۲۲ به ۴,۴ درصد رسید؛ یعنی بالاتر از پیش‌بینی سازمان تجارت جهانی که رقم ۳,۵ درصدی را برای کل سال پیش‌بینی کرده بود.

شایان توجه است که هر گونه کندی، ممکن است کوتاه مدت باشد، زیرا لغو ظرفیت کانتینری بنادر چین و سفارش‌های صادراتی جدید از شاخص‌های مدیران خرید (PMI)، آغاز شده است.

تمامی شاخص‌های مؤلفه فشارسنج به جز شاخص محصولات خودرویی که رقم ۱۰۵,۸ است، پایین‌تر از روند قرار گرفته‌اند که آن هم به دلیل افزایش فروش و تولید بالاتر از روند برای ایالات متحده، اروپا و ژاپن، تقویت شده است.

از سوی دیگر، شاخص‌های حمل و نقل کانتینری (۸۹,۳)، حمل و نقل هوایی (۸۷,۸)، قطعات الکترونیکی (۸۴,۹) و مواد خام (۹۲,۰) همگی پایین‌تر از روند و در حال کاهش هستند که حاکی از ضعف گسترده در تجارت است که بر بسیاری از بخش‌ها تأثیر منفی بر جای می‌گذارد.

سرمایه‌گذاری ۱,۴ تریلیون دلاری در انرژی پاک در سراسر جهان

امارات متحده عربی به عنوان رئیس اجلاس آب و هوای COP28 انتخاب شده است و رهبری مذاکرات بین‌المللی در مورد سیاست‌های مربوط به آب و هوا را بر عهده دارد. در همین راستا، وزیر صنعت و فناوری پیشرفته امارات متحده عربی اخیراً در کنفرانسی از جامعه بین‌الملل درخواست کرد تا در جهت بهره‌گیری بیشتر از انرژی‌های تجدیدپذیر، اقدامات جدی‌تری را انجام دهند و از کاهش سالانه ۷ درصدی انتشار گازهای گلخانه‌ای و حذف کامل انتشار گاز متان حمایت کرد.

این مقام امارات، نقش شرکت‌های نفت و گاز را در روند کربن‌زدایی و به صفر رساندن انتشار کربن

۱ - فشارسنج تجارت کالا، یک شاخص ترکیبی پیشرو برای تجارت جهانی است که اطلاعات موجود در مورد مسیر تجارت کالا نسبت به روندهای اخیر را ارائه می‌دهد. مقادیر فشارسنج بیشتر از ۱۰۰ نشان دهنده حجم معاملات بالاتر از روند است، در حالی که مقادیر کمتر از ۱۰۰ حاکی از وقوع کاهش تجارت کالا به زیر روند است یا امری که در آینده نزدیک رخ خواهد داد.

حیاتی دانست و بر تجهیز تأسیسات به فناوری جذب و ذخیره کربن خالص تأکید کرد. علاوه بر این، وی تجاری‌سازی جذب کربن و هیدروژن به عنوان یک منبع انرژی را حائز اهمیت فراوان دانست. بر اساس گزارش آژانس بین‌المللی انرژی در سال ۲۰۲۲، ۱,۴ تریلیون دلار در سراسر جهان به منظور حرکت از انرژی کربن‌زا به سمت انرژی پاک سرمایه‌گذاری شده است؛ این در حالی است که به مبلغی بیش از سه برابر این مقدار نیاز است.

نکته حائز اهمیت آنکه تنها ۱۵ درصد از سرمایه‌گذاری در فناوری پاک به کشورهای در حال توسعه تعلق می‌گیرد؛ در حالی که ۸۰ درصد از جمعیت جهان در این کشورها ساکن هستند.

امارات متحده عربی میزبان کنفرانس سالانه تغییرات آب و هوایی سازمان ملل، COP28، در نوامبر سال جاری خواهد بود. هر چند که نفت و به ویژه گاز طبیعی، بخش عمده اقتصاد امارات را تشکیل می‌دهد، اما این کشور به طور همزمان بر روی فناوری انرژی‌های تجدیدپذیر و سبز نیز سرمایه‌گذاری زیادی انجام داده است. به عنوان مثال شرکت اماراتی BEEAH در دسامبر، برنامه خود مبنی بر ساخت تأسیسات تبدیل زباله به هیدروژن را اعلام کرد.

سود ۳/۴ میلیارد دلاری شرکت آلومینیوم امارات در سال ۲۰۲۲

شرکت «امارات گلوبال آلومینیوم» در سال ۲۰۲۲ توانست سود هنگفتی بالغ بر بیش از ۳ میلیارد دلار کسب کند که این رقم، نسبت به سود ۲,۵ میلیارد دلاری این شرکت در سال ۲۰۲۱ افزایش ۳۷ درصدی را نشان می‌دهد. سود خالص این شرکت نیز بالغ بر ۲ میلیارد دلار بوده در حالی که در سال ۲۰۲۱ این رقم حدود ۱,۵ میلیارد دلار بود و حاکی از افزایش ۳۴ درصدی است. علاوه بر این مقامات این شرکت پیش‌بینی کرده‌اند که این افزایش سود در طول سال ۲۰۲۳ نیز تداوم خواهد داشت. این شرکت، بزرگترین تولیدکننده آلومینیوم با کیفیت بالا در جهان و همچنین بزرگترین شرکت صنعتی امارات در زمینه‌های غیر از نفت و گاز به شمار می‌رود. بر اساس برخی پیش‌بینی‌ها، با توجه به نقش بنیادین فلز آلومینیوم در حرکت به سوی پایداری و کاهش آلودگی‌های کربنی، تقاضای خرید برای این فلز در سراسر جهان طی دو دهه آینده رو به افزایش خواهد بود.